

UNIVERZITA KARLOVA

PRÁVNICKÁ FAKULTA

Katedra trestního práva

Diplomová práce

Téma:

Trestní příkaz

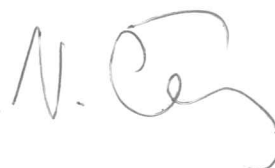
Vedoucí diplomové práce: **Prof. JUDr. Dagmar Císařová, DrSc.**

Jméno diplomanta: Václav Červený

Ročník: 5.

Adresa: Dvorecká 533/7 Praha 4 147 00

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracoval samostatně a že jsem vyznačil prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpal, způsobem pro vědeckou práci obvyklým.

A handwritten signature in black ink, consisting of a stylized 'N.' followed by a cursive flourish.

OBSAH:

1. Základní charakteristika institutu trestního příkazu	1
2. Historie institutu trestního příkazu	
2.1. Prvorepubliková úprava	2
2.2. Úprava trestního příkazu dle zákona č. 48/1973 Sb.	3
2.3. Platná právní úprava	5
3. Náležitosti trestního příkazu	8
4. Ukládání trestu	10
4.1. Trest odnětí svobody	10
4.2. Trest obecně prospěšných prací	11
4.3. Trest zákazu činnosti	12
4.4. Peněžitý trest	12
4.5. Trest propadnutí věci	13
4.6. Vyhoštění	14
4.7. Zákaz pobytu	15
5. Výjimky ve vydávání trestního příkazu	16
6. Zkrácené přípravné řízení a zjednodušené řízení samosoudce	18
7. Doručování trestního příkazu	22
8. Odpor	24
8.1. Zákaz reformationis in peius	28
9. Mimořádné opravné prostředky	30
10. Právní moc trestního příkazu	32
11. Postavení poškozeného	35
12. Trestní příkaz v praxi	38
13. Hodnocení platné právní úpravy s přihlédnutím k doporučení Rady Evropy č. R 87/18	39
14. Návrhy změn de lege ferenda	44
 Seznam použité literatury a právních předpisů	 48

1. Kapitola

Základní charakteristika institutu trestního příkazu

Trestní příkaz je spolu s podmíněným zastavením trestního stíhání a narovnání formou odklonu v trestním řízení. Jde zvláštní formu soudního rozhodnutí v trestním řízení, která je upravena v § 314e až § 314g TrŘ. Jedná se o jeden z prostředků, sloužících k zjednodušení a urychlení trestního řízení ve věcech skutkově a právně méně složitých, kde účelu trestního řízení může být dosaženo i bez provedení formálního hlavního líčení.¹

Trestní příkaz je možné vydat pouze v řízení před samosoudcem. Jeho podstata spočívá v tom, že samosoudce nečiní rozhodnutí na základě důkazních prostředků prováděných v hlavním líčení, ale pouze na základě spisového materiálu, který obsahuje důkazy získané vyšetřováním v přípravném řízení či informace zachycené během zkráceného přípravného řízení, pokud je tímto skutkový stav spolehlivě prokázán. Podle současné právní úpravy není třeba doznání obžalovaného. Při řešení otázky, zda využít možnosti bez projednání věci v hlavním líčení vydat trestní příkaz, anebo zda nařídít hlavní líčení, by měl samosoudce uvážit, zda rozhodnutí trestním příkazem je v konkrétním případě schopné zajistit splnění účelu a úloh trestního řízení jako celku.²

Trestní příkaz má povahu odsuzujícího rozsudku, má tedy závažné důsledky. Jedná se zejména o nepřípustnost nového trestního stíhání pro týž skutek v souladu s procesní zásadou ne bis in idem, i když zřejmě opomenutím zákonodárce není tato skutečnost výslovně promítnuta do ustanovení § 11 TrŘ. Zanedbatelná není ani skutečnost, že podle ustanovení § 135 odst. 1 OSŘ je soud v občanskoprávním řízení o náhradu škody vázán

¹ Šámal, P., Král, V., Baxa, J., Půry, F.: *Trestní řád komentář*, Beck, C. H. 2005

² Jelínek, J., Sovák, Z.: *Rozhodnutí ve věcech trestních*, Praha 99, str. 45

rozhodnutím (tedy i trestním příkazem) příslušných orgánů o tom, že byl spáchán trestný čin a kdo za něj odpovídá. Trestní příkaz má povahu rozsudku odsuzujícího, nemůže jím být tedy obžalovaný zproštěn obžaloby a nelze ho vydat ani v případě, kdy jsou splněny zákonné podmínky pro upuštění od potrestání dle § 24 a § 25 TrZ.

2. Kapitola

Historie institutu trestního příkazu

2.1. Prvorepubliková úprava

Trestní příkaz není v našem právním řádu žádnou novinkou, objevil se již v zákonech první republiky. Šlo konkrétně o zákon č. 31/1929 Sb., který měnil a doplňoval trestní zákon a trestní řád. Trestní příkaz bylo možno dle § 10 odst. 1 vydat „učinil-li veřejný úřad, veřejný úředník neb orgán na podkladě vlastního služebního postupu nebo výslovného doznání před ním učiněného trestní oznámení pro takový přestupek nebo přečin náležející k příslušnosti okresního soudu, na který je stanoven v zákoně trest na svobodě nejvýše šesti měsíci nebo trest peněžitý neb oba tyto tresty“. Soud, pokud neměl pochybnosti o pravdivosti oznámení a obviněný dosáhl v době činu osmnácti let, mohl tedy vydat trestní příkaz bez předchozího řízení. Užití trestního příkazu bylo rovněž podmíněno tím, že státní žalobce musel souhlasit s výší uloženého trestu nebo s tím, aby odsouzení bylo podmíněné. Trestním příkazem bylo možno uložit obviněnému „trest na svobodě“ v maximální výši sedmi dnů, trest peněžitý do 500 Kč, kombinaci těchto trestů, mohl být také uložen trest propadnutí (zabavení) věci. Soud mohl uložit trest podmíněný, pokud byly z trestního oznámení nebo z jiných zdrojů známy okolnosti, které by odůvodňovaly podmíněné odsouzení i v hlavním líčení. Zákon výslovně zakazovat trest ztráty volebního práva. Po formální stránce trestní příkaz musel obsahovat:

- jméno obviněného, jeho věk, bydliště a zaměstnání,
- trestný čin, jímž byl obviněný uznán vinným, jak uvedením jeho zákonného pojmenování tak i skutečnostmi, zejména místa, času a předmětu, pokud je toho třeba k přesnému určení trestního činu a zákonnými znaky, pokud nejsou nahrazeny skutečnostmi,
- jaký trest se ukládá,
- kterých ustanovení zákona bylo užito při výrocích o trestném činu a uloženém trestu,
- byl-li uložen trest peněžitý, jaký trest má nastoupit na jeho místo v případě, že bude nedobytný,
- jméno úřadu nebo úřední osoby, která učinila trestní oznámení,
- poučení o právu podat odpor

Trestní příkaz měl být doručován do vlastních rukou. Odpor proti trestnímu příkazu mohl podat obviněný a osoby, které byly oprávněny v jeho prospěch podat odvolání. Lhůta k podání odporu byla osm dní od písemného doručení, podání se provádělo buď písemně nebo ústně do protokolu. Zároveň mohly být oznámeny skutečnosti a důkazy k obhajobě obviněného. Pokud odpor včas podala oprávněná osoba, trestní příkaz byl zrušen a bylo zavedeno řádné řízení. Soud, který rozhodoval v hlavním líčení, nemohl uložit přísnější trest, než jaký uložil trestním příkazem s výjimkou situace, kdy by se podstatně změnil skutkový podklad pro rozhodování. Tuto právní úpravu trestního příkazu zrušil zákon č. 86/1950 Sb. ke dni 1. 8. 1950.

2.2. Úprava trestního příkazu dle zákona č. 48/1973 Sb.

Opětovně byl trestní příkaz v našem právním řádu zaveden zákonem č. 48/1973 Sb. Dle tohoto zákona byl samosoudce oprávněn vydat trestní příkaz v řízení o skutkově i právně jednoduchých věcech, tzv. přečinech dle zákona č. 150/1969 Sb. (zákon o přečinech). Přečin byl v tomto zákoně definován v § 1 odst. 1 jako zaviněný, pro společnost nebezpečný čin, jehož znaky jsou uvedeny v tomto

zákoně a jenž nedosahuje stupně společenské nebezpečnosti trestného činu. Celkem se jednalo o 11 přečinů, šlo o: přečin proti zájmům socialistického hospodářství, přečin proti majetku v socialistickém a v osobním vlastnictví, pytláctví, přečin proti zájmům socialistické společnosti oblasti styku s cizinou, přečin proti veřejnému pořádku, maření výkonu úředního rozhodnutí, přečin proti pracovní kázni, přečin proti socialistickému soužití, příživnictví, podílnictví a nadržování. Trestním příkazem byli trestáni pachatelé dosud netrestaní, na něž měla výchovně působit skutečnost, že je proti nim vedeno trestní stíhání. Trestní příkaz mohl být vydán za následujících podmínek (§ 314e odst. 1) :

- a) jestliže se obviněný v průběhu objasňování doznal a samosoudce vzhledem k výsledkům objasňování nemá důvod pochybovat o pravdivosti tohoto doznání anebo jestliže rozhodné skutečnosti jsou zjištěny vlastním pozorováním veřejného orgánu, a
- b) jestliže prokurátor navrhl vydání trestního příkazu nebo souhlasil, aby trestní příkaz byl vydán; návrh nebo souhlas prokurátora se musí vztahovat též na druh a výměru trestu, který se má trestním příkazem uložit.

Trestní příkaz nebylo možno vydat v těchto případech (§314e odst. 3):

- a) v řízení proti mladistvému,
- b) v řízení proti osobě, která je zbavena způsobilosti k právním úkonům nebo jejíž způsobilost k právním úkonům je omezena,
- c) jestliže má být rozhodováno o ochranném opatření, nebo
- d) jestliže má být uložen souhrnný trest a předchozí trest byl uložen rozsudkem.

Vzhledem k již uvedenému faktu, že trestní příkaz měl být užíván zejména v řízení o trestné činnosti dosud netrestaných obviněných, byla omezena škála trestů, které bylo možno uložit. Jednalo se o trest odnětí svobody do dvou měsíců, nápravné

opatření do čtyř měsíců, zákaz činnosti do dvou let, peněžitý trest do 5000 Kč a propadnutí věci, přičemž náhradní trest odnětí svobody za peněžitý trest nesměl ani spolu s uloženým trestem odnětí svobody přesahovat již zmíněnou dobu dvou měsíců.

Tato právní úprava byla zrušena zákonem č. 178/1990 Sb. s odůvodněním, že se jedná o protiprávní institut, který popírá právo obviněného na obžalobu. Současně byl také zrušen zákon o přečinech.

2.3. Platná právní úprava

Institut trestního příkazu se do právního řádu vrátil, a to zákonem č. 292/1993 Sb., jímž se měnil a doplňoval zákon č. 141/1961 Sb., ve znění novel. Z důvodové zprávy k tomuto zákonu vyplývá, že institut trestního příkazu byl zařazen do právního řádu, aby bylo výrazně odlehčeno soudům v jejich agendě a umožnil tak, „aby soud v hlavním líčení projednával především věci, které si takové pozornosti skutečně zaslouží“. Tuto formulaci ovšem nepovažují za šťastnou, dělit trestné věci na ty, které si projednání před soudem zaslouží a které nikoliv je nepřijatelné, neexistuje ani kritérium, pro takové odlišení. Oproti předchozí právní úpravě došlo k řadě změn:

- výrazně byl rozšířen okruh trestních věcí, na které dopadá, navíc jde o řízení v trestních činech a nikoliv pouze o přečinech
- byly zpřísněny sankce, které lze trestním příkazem uložit, zejména výrazné zvýšení horní hranice trestu odnětí svobody ze 2 měsíců na 1 rok
- vydání trestního příkazu není podmíněno souhlasem státního zástupce
- vydání trestního příkazu není podmíněno doznáním obviněného
- není zakotvena zásada zákazu reformace in peius, tedy že v hlavním líčení po podání odporu není možno uznat vinným i těžším trestným činem a uložit těžší trest

- trestní příkaz obsahuje výrok o náhradě škody, jestliže byl nárok na její náhradu řádně uplatněn

Trestním příkazem lze tedy dle § 314e odst. 2 uložit:

- a) trest odnětí svobody do jednoho roku,
- b) trest zákazu činnosti do pěti let,
- c) peněžitý trest,
- d) trest propadnutí věci.

Náhradní trest odnětí svobody za peněžitý trest nesmí ani s uloženým trestem odnětí svobody přesahovat jeden rok.

Trestní příkaz nelze vydat (§ 314e odst 4):

- a) v řízení proti mladistvému, pokud v době jeho vydání nedovršil osmnáctý rok svého věku,
- b) v řízení proti osobě, která je zbavena způsobilosti k právním úkonům nebo jejíž způsobilost k právním úkonům je omezena,
- c) jestliže má být rozhodováno o ochranném opatření,
- d) jestliže má být uložen souhrnný trest a předchozí trest byl uložen rozsudkem.

K dalším dílčím změnám docházelo novelami trestního řádu, novelou 152/1995 Sb. byl s účinností od 1. 1. 1996 zařazen mezi tresty, které je možno uložit i trest obecně prospěšných prací. Rozšíření možnosti ukládání trestů trestním příkazem přinesla i novela č. 265/2001, a to tresty vyhoštění a zákazu pobytu. Tato novela také odstranila možnost ukládat trestním příkazem nepodmíněný trest odnětí svobody, čímž částečně vyhověla doporučení Rady Evropy č. R 87/18, umožnila rozhodnutí trestním příkazem i v případě, kdy předcházelo nikoliv standardní ale zkrácené přípravné řízení a také v souladu s praxí a nálezem Ústavního soudu ÚS 105/97-n výslovně stanovila možnost oprávněné osoby vzdát se po doručení trestního příkazu odporu.

Zákonem č. 218/2003 Sb. o soudnictví ve věci mládeže bylo zrušeno ustanovení § 314e odst. 4 písmeno a), které zakazovalo ve věci mladistvého vydat trestní příkaz tehdy, pokud nedovršil v době jeho vydání 18 let.

Podle dřívější úpravy bylo možné trestní příkaz vydat pouze za předpokladu, že se obviněný v průběhu objasňování doznal a samosoudce vzhledem k dalším okolnostem neměl pochyby o pravdivosti tohoto doznání. Současná právní úprava však doznáním obviněného vydání trestního příkazu nepodmiňuje. Tento stav nepovažuji za dobrý. Situaci, kdy se obviněný nepřizná, či dokonce svou vinu výslovně popírá, nelze dle mého názoru považovat za vhodnou pro vydání trestního příkazu, neboť není splněna podmínka, že skutkový stav je spolehlivě prokázán. Lze si jistě představit situaci, kdy obviněný navrhuje provést v průběhu přípravného řízení důkazy, které považuje za důležité, ale orgány činné v trestním řízení se tomu mohou vyhnout a odmítnut to s tím, že jde o důkazy bezvýznamné a je vyšetřovatelem odkázán na jejich provedení v hlavním líčení. Pak bude jistě obviněný překvapen, až mu bude místo předvolání k hlavnímu líčení doručen trestní příkaz, který byl vydán bez projednání věci v hlavním líčení a kterým mu může být uložen poměrně citelný trest. Při takovémto koncipování trestního příkazu by tedy bylo na místě podmínit vydání trestního příkazu věrohodným přiznáním obviněného.

Jak je tedy zřejmé, trestní příkaz se v našem právním řádu objevoval opakovaně s většími či menšími odchylkami, ale základy právní úpravy tohoto institutu byly položeny již za první republiky a to natolik kvalitně, že kdykoliv se trestní příkaz v československém či českém právním řádu později opět objevil, za vzor právní úpravy sloužil již zmíněný zákon č. 31/1929 Sb.

3. Kapitola

Náležitosti trestního příkazu

§ 314f odst. 1 formální náležitosti trestního příkazu upravuje takto:

Trestní příkaz obsahuje

- a) označení soudu, který příkaz vydal,
- b) den a místo vydání trestního příkazu,
- c) označení obviněného (§ 120 odst. 2),
- d) výrok o vině (§ 120 odst. 3) a uloženém trestu (§ 122 odst. 1),
- e) výrok o náhradě škody (§ 228 a § 229 odst. 1 a 2), jestliže byl nárok na její náhradu řádně uplatněn (§ 43 odst. 3)
- f) poučení o právu podat odpor, včetně upozornění, že v případě, kdy obviněný odpor nepodá, vzdává se tím práva na projednání věci v hlavním líčení.

Formální náležitosti trestního příkazu se podobají náležitostem rozsudku, ale trestní příkaz není vydáván „jménem republiky“, jelikož není rozsudkem, ale má jen jeho povahu, jak uvádí § 314e odst. 5. Na rozdíl od rozsudku trestní příkaz neobsahuje jméno a příjmení soudce, který jej vydal a neobsahuje ani odůvodnění. Musí obsahovat označení soudu, který jej vydává, den a místo vydání trestního příkazu. Obviněný musí být označen jménem, datem a místem narození, svým zaměstnáním a bydlištěm, případně dalšími údaji, u žen je nutno uvádět též rodné a případně jiné předchozí příjmení, aby nemohlo dojít k záměně s jinou osobou.

Ve výroku o vině musí být přesně označen trestný čin, a to jak zákonným pojmenováním a uvedením příslušného ustanovení, tak i uvedením místa, času, způsobu spáchání, popřípadě i dalšími skutečnostmi, aby skutek nemohl být zaměněn s jiným. Rovněž musí být uvedeny všechny zákonné znaky včetně těch, které odůvodňují

trestní sazbu. Výrok o vině nemusí být v doslovně shodě se zněním obžaloby nebo návrhu na potrestání, totéž platí i pro právní kvalifikaci, samosoudce však musí vydat trestní příkaz při zachování totožnosti skutku uvedeného v obžalobě či návrhu na potrestání a musí jej vyčerpat v celé jeho výši.

Výrok o uloženém trestu musí odpovídat obecným náležitostem § 122 odst. 1, skládá se tedy ze zákonného pojmenování ukládaného trestu (např. zákaz činnosti, obecně prospěšné práce apod.) s uvedením příslušného zákonného ustanovení, podle něhož je trest ukládán a je uvedena jeho výše, případně způsob jeho výkonu. U trestního příkazu nepřipadá v úvahu rozhodnutí o upuštění o potrestání dle § 24 TrZ či podmíněném upuštění od potrestání dle § 26 TrZ.

Výrok o náhradě škody může být v trestním příkazu, pokud se poškozený řádně připojil s nárokem na náhradu škody. Poškozený má dle zákona (§ 43 odst. 3 TrZ) nárok na náhradu škody, jež mu byla trestním činem způsobena. Z návrhu musí být patrné, z jakých důvodů a v jaké výši je nárok na náhradu škody uplatňován. Za poškozeného se nepovažuje ten, kdo se sice cítí být trestným činem morálně nebo jinak poškozen, avšak vzniklá újma není způsobena zaviněním pachatele nebo její vznik není v příčinné souvislosti s trestným činem (§ 43 odst. 2 TrZ). Tento nárok musí poškozený uplatnit nejpozději do okamžiku vydání trestního příkazu. Návrh poškozeného na náhradu škody nelze podat, bylo-li již o nároku rozhodnuto v občanskoprávním nebo v jiném příslušném řízení (§ 44 odst. 3). Výrok samotný musí přesně označovat osobu oprávněného a nárok, který mu byl přisouzen, je také přípustné, aby závazek byl splněn ve splátkách, jejichž výši a podmínky splatnosti soud určí.

Poučení o právu podat odpor slouží k upozornění obviněného, že pokud odpor proti trestnímu příkazu nepodá, vzdává se práva na

projednání věci v hlavním líčení. Institut odporu bude podrobně rozebrán dále.

Další podrobnosti týkající se písemného vyhotovení trestního příkazu trestní řád neuvádí, platí tedy obecná pravidla o soudních rozhodnutích.

4. Kapitola

Ukládání trestu

Tresty, které lze trestným příkazem uložit, jsou taxativně uvedeny v § 314e odst. 2:

- a) trest odnětí svobody do jednoho roku s podmíněným odkladem jeho výkonu
- b) trest obecně prospěšných prací
- c) trest zákazu činnosti do pěti let
- d) peněžitý trest
- e) trest propadnutí věci
- f) vyhoštění do pěti let
- g) zákaz pobytu do pěti let

4.1. Trest odnětí svobody

Trest odnětí svobody může být uložen pouze jako podmíněně odložený, případně i s uložením dohledu. Uložením dohledu se rozumí, že soud může odsouzenému uložit přiměřená omezení nebo i přiměřené povinnosti. Tato omezení a povinnosti specifikuje § 26 odst. 4 TrZ, jsou jimi zejména: podrobení se výcviku pro získání vhodné pracovní kvalifikace, povinnost podrobit se vhodnému programu sociálního výcviku a převýchovy, léčení závislosti na návykových látkách, účast na vhodném programu psychologického poradenství, povinnost zdržet se návštěv nevhodného prostředí, styku s určitými osobami, zdržet hraní hazardních her, hraní na

hracích strojích a sázek. Délka zkušební doby není proti obecné úpravě omezena. Jak jsem již uvedl, před platností novely trestního řádu provedenou zákonem č. 265/2001 Sb. bylo dokonce možno trestním příkazem uložit nepodmíněný trest odnětí svobody. Maximální výměra jednoho roku je platná i v případě, že je ukládán trest úhrnný, souhrnný a trest společný za pokračování v trestném činu. Je-li však jedním trestním příkazem ukládán současně trest souhrnný a trest samostatný či úhrnný, může jejich výměra v celku překročit jeden rok, neboť se jedná o dva tresty a u každého z nich se podmínky pro uložení posuzují samostatně a odděleně.³

4.2. Trest obecně prospěšných prací

Novelou trestního zákona č. 152/1995 Sb. byl mezi tresty, které je možno uložit za trestné činy, od 1. 1. 1996 zařazen trest obecně prospěšných prací. Ze zákonné úpravy tohoto trestu vyplývá, že jej lze uložit zejména u méně závažných trestů s horní hranicí trestu odnětí svobody 5 let a současně existuje důvodný předpoklad, že vzhledem k povaze spáchaného trestného činu a možnosti nápravy pachatele uložení jiného trestu dosažení účelu trestu není třeba (§ 45 odst. 1 TrZ). Také důvodová zpráva k této novele uvádí, že tento trest má být ukládán zejména u pachatelů méně závažných trestních činů, na něž není potřeba působit trestem odnětí svobody, což z této formy trestu činí sankci, kterou je možno ukládat trestním příkazem a to v plném rozsahu. Výkon tohoto trestu spočívá ve výkonu určité soudem stanovené pracovní povinnosti, kterou musí pachatel splnit osobně, bezplatně a ve svém volném čase. Druh pracovních činností je v § 45 odst. 3 charakterizován jednak jejich účelem (údržba veřejných prostranství, úklid a údržba veřejných budov a komunikací apod.) a jednak okruhem subjektů (státní nebo jiné obecně prospěšné instituce v oblasti vzdělávání, vědy, kultury

³ Šámal, P., Král, V., Baxa, J., Púry, F.: *Trestní řád komentář*, C. H. Beck, 2005

školství, ochrany zdraví atd.), v jejichž prospěch jsou prováděny.

Trest obecně prospěšných prací soud vyměří v rozpětí od 50 do 400 hodin. V zájmu co nejrychlejšího výkonu trestu stanoví trestní zákon časovou hranici, do níž musejí být obecně prospěšné práce vykonány.⁴ Dle § 45a odst. 3 je touto časovou hranicí jeden rok ode dne, kdy soud nařídil výkon tohoto trestu. Není započítávána doba, kdy pachatel nemohl vykonávat obecně prospěšné práce pro zdravotní nebo zákonné překážky, zdržoval se v cizině nebo byl ve vazbě či vykonával trest odnětí svobody.

4.3. Trest zákazu činnosti

Trest zákazu činnosti do pěti let je dalším trestem, který může být velice účinným z hlediska prevence. Trestním příkazem lze tento trest uložit v maximální délce pěti let, jinak dle § 49 odst. 1 TrZ může soud tento trest uložit v délce až deseti let. Účelem tohoto trestu je zejména zabránění pachateli v dalším páchaní trestních činů, ke kterému by tato činnost vytvářela podmínky. Je tak ukládán hlavně u trestných činů spáchaných při řízení motorových vozidel a u trestných činů majetkového či hospodářského charakteru. Podmínkou uložení tohoto trestu je, aby činnost, která je předmětem zákazu, byla v přímé, bezprostřední souvislosti se spáchaným trestným činem.

4.4. Peněžitý trest

Peněžitý trest je možno uložit ve výměře od 2 000 Kč do 5 000 000 Kč, jestliže pachatel úmyslnou trestnou činností získal nebo se snažil získat majetkový prospěch, jestliže to trestní zákon ve zvláštní části dovoluje a také v jiných případech, kdy jej soud může uložit za trestní čin, jehož horní hranice trestní sazby nepřevyšuje tři léta a vzhledem k povaze spáchaného

⁴ Novotný, O., Dolenský, A., Jelínek, J., Vanduchová, M. Trestní právo hmotné – I. Obecná část Aspi Publishing, 2003

trestního činu a možnosti nápravy pachatele uložení jiného trestu není třeba. Soud může rovněž stanovit, že peněžitý trest bude zaplacen v měsíčních splátkách. Při ukládání tohoto trestu by měl soud přihlížet k osobním a majetkovým poměrům pachatele, peněžitý trest by se minul účinkem, pokud by byl zjevně nedobytný. Současně s peněžitým trestem soud stanoví pro případ, že ve stanovené lhůtě nebyl vykonán, náhradní trest odnětí svobody. Vydobytá částka peněžitého trestu připadá státu (§ 54 odst. 2 TrZ).

4.5. Trest propadnutí věci

Trest propadnutí věci slouží k tomu, aby bylo možno rozhodnutím soudu zneškodnit věc, která mohla sloužit k páčání dalších trestních činů, ztížit pachateli podmínky pro páčání další trestné činnosti a také aby mu mohl být odejmut prospěch ze spáchaného trestného činu. Soud může uložit trest propadnutí věci (§ 55 odst. 1):

- a) které bylo užito ke spáčání trestného činu - do této kategorie spadají zločinecké nástroje v technickém slova smyslu, např. padělatelské náčiní, ale i věci jinak sloužící k nezávadné činnosti, např. automobil
- b) která byla k spáčání trestného činu určena - jedná se o obdobné věci jako u písmene a), avšak dosud k této činnosti nepoužité
- c) kterou pachatel získal trestným činem nebo jako odměnu za něj - jde jak o věci trestným činem vyrobené např. padělané peníze, tak i o věci trestným činem získané, např. úplatek
- d) kterou pachatel buď jen z části nabyt za věc uvedenou pod písmenem c), pokud hodnota věci uvedené pod písmenem c) není ve vztahu k hodnotě nabyté věci zanedbatelná - jde o případy, kdy pachatel buď nabyt celou věc za věc získanou trestným činem nebo jako odměnu za něj, nebo že pachatel věc nabyt jen částečně z užitku z trestného činu a částečně z legálních příjmů.

Jak vyplývá i z č. 17/95 Sb. rozh. tr., propadnutí věci není omezeno jen na úmyslné trestné činy, avšak nelze uložit propadnutí věci, jež byla určena k spáchání trestného činu, u trestných činů z nedbalosti. Propadnutí věci se vztahuje jen na věci náležející pachateli (§ 55 odst. 2 TrZ), vlastníkem propadlé věci se stává stát (§ 55 odst. 3 TrZ).

4.6. Vyhoštění

Trest vyhoštění z území republiky může soud uložit pachateli, který není občanem České republiky nebo není osobou, které bylo přiznáno postavení uprchlíka (§ 57 odst. 1 Trz). Účelem trestu vyhoštění je zabránit dalším trestním činům na území republiky osob, které nejsou občany České republiky nebo nemají statut azylanta, udělený dle zákona č. 325/1999 Sb., o azylu. Soud může uložit tento trest trestním příkazem ve výměře od jednoho roku do pěti let, přihlíží přitom jak ke stupni společenské nebezpečnosti trestného činu, možnosti nápravy pachatele a k poměrům pachatele, tak i ke stupni ohrožení bezpečnosti lidí majetku nebo jiného obecného zájmu. Soud trest vyhoštění neuloží, jestliže (§ 57 odst. 3 TrZ):

- a) se nepodařilo zjistit státní příslušnost pachatele - zde tvoří překážku vyhoštění to, že pachatel má být vyhoštěn do státu, jehož je občanem,
- b) pachateli byl poskytnut azyl - v tomto případě ustupuje zájem na potrestání pachatele zájmu na ochraně pachatele pronásledovaného za uplatňování politických práv a svobod,
- c) pachatel má na území České republiky povolen dlouhodobý pobyt, má zde pracovní a sociální zázemí a uložení trestu by bylo v rozporu se zájmem na spojování rodin - tyto okolnosti musí být splněny zároveň, je snaha zohlednit rovnováhu mezi právy jednotlivce na soukromý a rodinný život a zájmy společnosti na potrestání pachatele,
- d) hrozí nebezpečí, že pachatel bude ve státě, do kterého by měl být vyhoštěn, pronásledován pro svoji rasu, národnost,

příslušnost k určité sociální skupině, politické nebo náboženské smýšlení, nebo jestliže by vyhoštění vystavilo pachatele mučení či nelidskému nebo ponižujícímu zacházení anebo trestu - tyto důvody, proč nelze uložit trest vyhoštění jsou odrazem základních lidských práv a svobod deklarovaných zejména v Listině základních práv a svobod, Mezinárodním paktu o občanských a politických právech, Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod a dalších mezinárodních smlouvách. V případě, že by tyto okolnosti nastaly dodatečně po uložení trestu, soud od výkonu trestu upustí (§ 350h TrŘ).

4.7. Zákaz pobytu

Zákaz pobytu je poslední z trestů, jež je možno uložit trestním příkazem, spočívá v tom, že se odsouzený nesmí zdržovat na určitém místě nebo v určitém obvodu. Soud může uložit trest zákazu pobytu na jeden rok až pět let za úmyslný trestný čin, vyžaduje-li to se zřetelem na dosavadní způsob života pachatele a místo spáchání činu ochrana veřejného pořádku, rodiny, zdraví, mravnosti nebo majetku; trest zákazu pobytu se nemůže vztahovat na místo nebo obvod, kde má pachatel trvalý pobyt (§ 57a odst. 1 TrZ). Soud také může pachateli uložit na dobu výkonu tohoto trestu přiměřená omezení a povinnosti, směřující k tomu, aby vedl řádný život (§ 57 odst. 3 TrZ).

Jednotlivé druhy trestů lze uložit i kumulativně, pokud tomu nejsou na překážku zákonné podmínky, uvedené zejména v § 28 TrZ, který říká: „Stanoví-li tento zákon ve zvláštní části na některý trestný čin několik trestů, lze uložit každý tento trest samostatně nebo více jich vedle sebe. Vedle trestu, který stanoví tento zákon ve zvláštní části na některý trestný čin, lze uložit i jiné tresty uvedené v § 27. Vyhoštění a zákaz pobytu lze uložit samostatně, i když tento zákon ve zvláštní části takový trest nestanoví.“ Je ovšem nutno respektovat omezení výše trestů,

vyplývající z právní úpravy trestního příkazu. Pokud je ukládán peněžitý trest spolu s podmíněným trestem odnětí svobody, nesmí délka náhradního trestu odnětí svobody spolu s délkou trestu odnětí svobody přesáhnout jeden rok. Dle nálezu R 36/1996, pokud samosoudce při rozhodování o trestném činu, o kterém lze rozhodnout trestním příkazem, dospěje k závěru, že je třeba vedle trestu odnětí svobody uložit trest peněžitý, a jestliže by náhradní trest odnětí svobody dle § 54 odst. 3 TrZ spolu s uloženým trestem odnětí svobody přesáhl jeden rok, avšak nepřesáhl horní hranici trestní sazby stanovené trestním zákonem, je v takové věci vyloučeno vydání trestního příkazu a soud musí rozhodnout rozsudkem v hlavním líčení. Samosoudce ovšem může v takovém případě v trestním příkazu upustit od stanovení náhradního trestu s odkazem na § 314e odst. 3 TrŘ. Nepřekročitelnost hranice jednoho roku odnětí svobody, který lze uložit trestním příkazem bez ohledu na trestný čin, za nějž je trest ukládán, a ve vztahu ke kterému pachateli, jenž má být odsouzen trestním příkazem, konstatoval také nález NS 8/2001-T 227.

5. Kapitola

Výjimky ve vydávání trestního příkazu

Ustanovení § 314e odst. 4 TrŘ uvádí taxativní výčet výjimek z obecného ustanovení § 314e odst.1 TrŘ, kdy trestní příkaz nelze vydat. Jde o řízení, které je vedeno proti osobě, která je zbavena způsobilosti k právní úkonům nebo jejíž způsobilost k právním úkonům je omezena. Zde ovšem je předpokládáno, že tato skutečnost je uvedena ve spise na základě předchozího občanskoprávního nesporného řízení dle § 186 a násl. OSŘ. Pokud toto občanskoprávní rozhodnutí není pravomocné, nepovažuje se za vhodné trestní příkaz vydávat. Tato skutečnost by také měla vést

k tomu, aby soud nařídil zkoumání duševního stavu obviněného a v souladu s § 116 TrŘ přibral znalce z oboru psychiatrie.

Dalším případem, kdy nelze vydat trestní příkaz je, jestliže má být rozhodováno o ochranném opatření. Jde o ochranné léčení dle § 72 TrZ a zabránění věci 73 TrZ. Jejich vyslovení totiž předpokládá konání hlavního líčení, proto je tedy není možné vydat formou trestního příkazu.

Posledním v trestním řádu uvedeným případem, kdy nelze vydat trestní příkaz je situace, jestliže má být uložen souhrnný trest a předchozí trest byl uložen rozsudkem. Samosoudce může uložit souhrnný trest (§ 35 odst. 2 TrZ) trestním příkazem pouze za předpokladu, že i předchozí trest byl uložen trestním příkazem. Předcházel-li však trest uložený rozsudkem po provedeném hlavním líčení, nelze trestní příkaz vydat vůbec, a to ani tehdy, kdyby mělo být upuštěno od uložení souhrnného nebo dalšího trestu.⁵ Je možná pouze opačná situace, tedy uložení souhrnného trestu rozsudkem k trestu uloženému předtím trestním příkazem. Stejná je situace v případě ukládání společného trestu za pokračování v trestném činu.

Trestní příkaz rovněž nelze vydat v trestním řízení proti mladistvému, tuto možnost vylučuje § 63 zákona č. 218/2003 Sb. (zákon o soudnictví ve věcech mládeže - ZSVM). Důvodem se snaha, aby výchovný vliv soudního řízení na mladistvého byl co největší a také bylo v plné míře realizováno právo mladistvého na obhajobu. Vychází se z jistě oprávněného závěru, že pokud je mladiství součástí trestního řízení a přímo se ho účastní v soudní síni, má to ve většině případů velice dobrý výchovný dopad. Mladiství si uvědomí závažnost svého jednání a soud má také mnohem lepší možnost zjistit osobní či rodinné poměry mladistvého, jak mu ukládá zákon, a tak nalézt prostředky vhodné

⁵ Šámal, P., Král, V., Baxa, J., Púry, F.: *Trestní řád komentář*, C. H. Beck, 2005

k jeho znovuzačlenění do společnosti a předejít opakování trestné činnosti. V případě rozhodnutí trestním případem bez projednání před soudem by tyto výchovné aspekty, které jsou v řízení s mladistvím mimořádně důležité, nemohly být v plné míře uplatněny. Na druhou stranu je ale nutno také vzít v potaz zásadu, že efektivním, účinným a bezpochyby také výchovným trestem je rychlý trest. Důvodová zpráva k ZSVM ovšem také uvádí, že v praxi docházelo k tomu, že s rozhodnutím ve věci mladistvého se otálelo až do doby, kdy mladiství dovršil osmnáctý rok věku, aby ve věci mohl být vydán trestní příkaz, čímž byl účel trestního příkazu negován. Ustanovení § 63 ZSVM se neužije v případech, které uvádí § 73 ZSVM. Jde o řízení o proviněních, která obviněný spáchal jednak před dovršením osmnáctého roku, jednak po jeho dovršení, jestliže trestní zákon na čin spáchaný po dovršení osmnáctého roku stanoví trest stejný nebo přísnější; druhým případem je skutečnost, že bylo trestní stíhání zahájeno až po dovršení devatenáctého roku mladistvého. Právní úprava před účinností zákona č. 218/2003 Sb. umožňovala vydání trestního příkazu v řízení proti mladistvému jen pokud v okamžiku vydání mladiství dovršil osmnáctý rok věku.

6. Kapitola

Zkrácené přípravné řízení a zjednodušené řízení samosoudce

Novelou trestního řádu č. 265/2001 Sb. byla do trestní řádu zapracována nová forma přípravného trestního řízení a také zjednodušené řízení samosoudce. Tato novela také umožnila, aby samosoudce mohl vydat trestní příkaz i po zkráceném přípravném řízení (§ 314e odst. 1 TrŘ).

Zkrácené přípravné řízení je upraveno v § 179a až § 179f TrŘ. Cílem zkráceného přípravného řízení je rychlé a efektivní postavení obviněného před soud a rozhodnutí ve věci v co

nejkratší době. Zkrácené přípravné řízení se koná o trestních činech, o nichž přísluší konat řízení v prvním stupni okresnímu soudu a na které zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje tři léta, jestliže (§ 179a TrŘ):

- a) podezřelý byl přistižen při činu nebo bezprostředně poté, nebo
- b) v průběhu prověřování trestní oznámení nebo jiného podnětu k trestnímu stíhání byly zjištěny skutečnosti, jinak odůvodňující zahájení trestního stíhání a lze očekávat, že podezřelého bude možné ve lhůtě dvou týdnů ode dne, kdy policejní orgán obdržel trestní oznámení nebo jiný podnět k trestnímu stíhání, postavit před soud.

Zkrácené přípravné řízení konat nelze nebo v něm pokračovat (§ 179f odst. 1 TrŘ), jestliže:

- a) je dán důvod vazby a nejsou splněny podmínky pro předání zadrženého podezřelého spolu s návrhem na potrestání soudu, nebo
- b) jsou dány důvody pro konání společného řízení o dvou nebo více trestných činech, a alespoň o jednom z nich je třeba konat vyšetřování.

Osoba, proti níž se řízení vede, se označuje jako podezřelý, jeho práva jsou stejná jako práva obviněného při vyšetřování. Podezřelý z trestného činu musí být vyslechnut a nejpozději na začátku výslechu mu musí být sděleno, ze spáchání jakého trestného skutku je podezřelý a jaký trestný čin je v tomto skutku spatřován. O tomto sdělení je třeba učinit záznam do protokolu, jedná se vlastně o sdělení podezření ze spáchání trestného činu. Opis záznamu se proto doručuje podezřelému, jeho obhájci a také státnímu zástupci. Důležitým, limitujícím ustanovením je již zmíněná dvoutýdenní lhůta, během níž musí být zkrácené přípravné řízení dokončeno. Nestane-li se tak, státní zástupce s přihlédnutím k okolnostem případu může dle § 179f odst. 2 TrŘ:

- a) prodloužit lhůtu, ve které je třeba zkrácené přípravné řízení skončit, nejvýše však o deset dní
- b) nařídit policejnímu orgánu, který dosud vedl zkrácené přípravné řízení, aby zahájil trestní stíhání a dále postupoval podle ustanovení hlavy desáté, nebo
- c) uloží, aby věc byla předložena policejnímu orgánu uvedenému v § 161 odst. 2 k zahájení trestního stíhání, státní zástupce tak musí postupovat vždy, je-li dán některý z důvodů, pro něž nelze zkrácené přípravné řízení konat (§ 179f odst. 1).

Lhůtu lze prodloužit pouze jednou, pokud by zkrácené přípravné řízení bylo dále prodlužováno, ztratilo by svůj význam. Po skončení zkráceného přípravného řízení policejní orgán předloží státnímu zástupci stručnou zprávu o jeho výsledku, uvede, jaký trestný čin je spatřován ve skutku, pro který je sděleno podezření a jaké důkazy, jež lze provést před soudem, podezření odůvodňují. Ke zprávě se přiloží všechny písemnosti a věci shromážděné v průběhu skončeného zkráceného přípravného řízení. Státní zástupce, kterému je zpráva doručena nebo který sám provedl zkrácené přípravné řízení poté podle § 179c odst. 2 TrŘ

- podá soudu návrh na potrestání, odůvodňují-li to výsledky zkráceného přípravného řízení,
- věc odloží, nejde-li ve věci o podezření z trestného činu,
- odevzdá věc příslušnému orgánu k projednání přestupku,
- odevzdá věc jinému orgánu ke kázeňskému nebo kárnému projednání,
- věc odloží, jestliže je stíhání nepřípustné podle § 11 odst. 1 TrŘ,
- věc odloží, rozhodl-li o schválení narovnání, přičemž použije obdobně ustanovení § 309 a násl. TrŘ,
- věc podmíněně odloží podle § 179g TrŘ,
- věc může odložit též, jestliže je trestní stíhání neúčelné vzhledem k okolnostem uvedeným v § 172 odst. 2 TrŘ, nebo

- opatřením věc vrátí policejnímu orgánu, je-li v rámci přípravného řízení třeba provést další úkon.

Proti tomuto rozhodnutí, které má formu usnesení, není možný opravný prostředek, jelikož ve zkráceném řízení jej nečiní policejní orgán ale státní zástupce. Pokud to výsledky přípravného řízení tedy dovolují, podá státní zástupce tzv. návrh na potrestání. Návrh na potrestání je zjednodušenou formou obžaloby, má i stejné náležitosti, neobsahuje však odůvodnění.

Na zkrácené přípravné řízení navazuje zjednodušené řízení před samosoudcem. Toto řízení je koncipováno jako maximálně jednoduché bez velkých formalit, obdobně jako zkrácené přípravné řízení. Jak jsem již zmínil, od platnosti novely č. 265/2001 je možné, aby samosoudce rozhodl trestním příkazem i v tomto zjednodušeném řízení konaném po zkráceném přípravném řízení. Trestní stíhání se zahajuje tím, že je soudu doručen návrh státního zástupce na potrestání (§ 314b odst. 1 TrŘ), z podezřelého se stává obviněný. Pokud byl současně s tímto návrhem předán zadržený podezřelý, soud jej do 24 hodin vyslechne jako obviněného, zejména k okolnostem zadržení a k důvodům vazby, dále k tomu, které skutečnosti zjištěné ve zkráceném přípravném řízení považuje za nesporné, a zda souhlasí s tím, aby takové skutečnosti nebyly v hlavním líčení předmětem dokazování. Podle povahy věci následně buď vydá rozhodnutí, které může vydat mimo hlavní líčení, nebo obviněnému doručí předvolání k hlavnímu líčení, které se může s jeho souhlasem konat ihned po jeho výslechu. Současně soud rozhodne o případné vazbě a vezme-li do vazby obviněného, který si dosud nezvolil obhájce a ani mu nebyl ustanoven, umožní mu, aby si obhájce vybral, pokud tak neučiní, obhájce mu sám ustanoví, jelikož se jedná o nutnou obhajobu dle § 36 odst. 4.

Podkladem samosoudce pro skutková zjištění bude postup podle § 179a až § 179f TrŘ, zejména tedy půjde o výslech

podezřelého a další důkazy získané zejména způsobem dle § 158 TrŘ. Je-li z nich prokázán skutkový stav spolehlivě, není v tomto případě překážkou nedostatek formy, vzniklý tím, že se dokazování ve zkráceném přípravném řízení provádí v rámci postupu před zahájením trestního stíhání. Podkladem pro skutkové zjištění tedy mohou být i úřední záznamy o podaných vysvětleních, odborná vyjádření a znalecké posudky. Tato možnost vyplývá ze zcela jiného pojetí dokazování, kdy za důkazy jsou považovány za určitých okolností i protokoly sepsané před zahájením trestního stíhání, ve zkráceném přípravném řízení jde zejména o protokol o výslechu podezřelého, pořízený dle § 179b odst. 3 TrŘ. Tento postup není zásahem do práv podezřelého, neboť pokud je vyslýchán ve zkráceném přípravném řízení, je mu sděleno, z jakého skutku je podezřelý, jaký trestný čin je v tomto skutku spatřován a výslech je veden dle ustanovení o výslechu obviněného (§ 179b odst. 3 TrŘ), takže z obsahového hlediska takový výslech bude zásadně shodný s výslechem obviněného. Samosoudce, pokud má v úmyslu vydat trestní příkaz, musí tedy velice pečlivě zvažovat, zda jsou splněny podmínky pro trestní příkaz i v případě, že důkazy nebyly před soudem provedeny při zachování všech základních zásad trestního řízení. Pokud se domnívá, že tyto podmínky splněny nejsou, trestní příkaz vydat nesmí, i kdyby byly splněny ostatní formální podmínky, a musí ve věci nařídít hlavní líčení, případně učinit některé z rozhodnutí uvedených v § 314c odst. 1 TrŘ.

7. Kapitola

Doručování trestního příkazu

Trestní příkaz musí být obviněnému doručen do vlastních rukou, jakákoliv forma náhradního doručení nebo uložení zásilky je vyloučena. Právní úpravu doručování trestního příkazu obsahuje § 314f odst. 2 TrŘ, který říká, že „Trestní příkaz se doručuje obviněnému, státnímu zástupci a poškozenému, který uplatnil nárok

na náhradu škody. Obviněnému se doručuje do vlastních rukou (§ 63 odst. 1 a 3 TrŘ). Má-li obviněný obhájce, doručí se trestní příkaz též jemu." Pojem doručení do vlastních rukou není zvláště upraven, ačkoliv byla snaha zvláštní úpravu začlenit do novely č. 265/2001 Sb., doručování tedy probíhá podle obecné úpravy o soudních rozhodnutích. Pozornost je také třeba věnovat ustanovení § 64 odst. 4 písm. a) TrŘ, které výslovně vylučuje uložení zásilky u trestního příkazu. Pokud by tato podmínka nebyla splněna, nešlo by o řádné doručení a nenastaly by účinky s řádným doručením spojené. Okamžik doručení trestního příkazu obviněnému se považuje za okamžik vyhlášení rozsudku s účinky s tím spojenými (§ 314e odst. 5 TrŘ). Okamžik doručení trestního příkazu má také význam pro státního zástupce, neboť na něj je také vázána možnost státního zástupce vzít podanou žalobu nebo návrh na potrestání zpět. Tato možnost státního zástupce vyplývá z ustanovení § 314g odst. 4 TrŘ. Dojde-li tedy k tomu, že státní zástupce vezme obžalobu či návrh na potrestání zpět, trestní příkaz se bez dalšího ze zákona zrušuje a věc se vrací do přípravného řízení.

Obviněnému musí být doručen opis trestního příkazu. Tato zásada byla vyslovena v rozhodnutí č. 6/97 Sb. rozh. tr., bylo rovněž konstatováno, že faxová kopie nemá charakter opisu a to ani v případě, že je obviněnému předána dožádaným soudem a obviněný její přijetí svým podpisem potvrdí, jejím doručením tedy nenastávají účinky spojené s vyhlášením odsuzujícího rozsudku. I když to zákon výslovně nestanoví povinnost doručovat v případě vydání trestního příkazu obžalobu nebo návrh na potrestání, je však vhodné je spolu s trestním příkazem doručit, neboť i z § 196 odst. 2 TrŘ vyplývá právo obžalovaného seznámit se s obžalobou, vědět, v jakém rozsahu na něj byla podána obžaloba a jakým způsobem bylo vzhledem k ní samosoudcem rozhodnuto.

Ostatním zúčastněným osobám, tedy obhájci, státnímu zástupci a případně poškozenému, se trestní příkaz doručuje stejným způsobem jako rozsudek.

8. Kapitola

Odpor

Obligatoční náležitostí trestního příkazu je poučení o právu podat odpor. Odpor je vedle stížnosti a odvolání řazen mezi řádné opravné prostředky, přesto však vykazuje jistá specifika. Zejména se jedná o to, že podaný odpor nemá devolutivní účinek, včasné a řádně podaným odporem se trestní příkaz automaticky ze zákona ruší a není přezkoumáván soudem druhého stupně z hlediska věcné správnosti, samosoudce dále postupuje, jako by trestní příkaz nebyl vůbec vydán, nejčastěji tedy nařídí hlavní líčení.

Odpor může podat obviněný, v jeho prospěch dále také státní zástupce a osoby, které jsou oprávněny v jeho prospěch podat odvolání dle obecné úpravy uvedené v § 247 odst. 2 TrŘ. Jedná se tedy a příbuzné obžalovaného v pokolení přímém, jeho sourozenci, osvojitel, osvojenec, manžel a druh. Pokud odpor podá některá z těchto osob, není zkoumáno, zda se tak stalo v souladu s vůlí obviněného, samosoudce pouze ověřuje, že se jedná o oprávněnou osobu, že byl odpor podán včas a směřuje-li ve prospěch obviněného. Předchozí úprava možnost odporu ze strany státního zástupce neumožňovala, což vycházelo z faktu, že trestní příkaz mohl být vydán jen na základě vlastního návrhu prokurátora nebo s jeho souhlasem. V případě řízení proti uprchlému může odpor podat též obhájce (§ 304 TrŘ). V neprospěch obviněného může podat odpor pouze státní zástupce, poškozený není k tomuto podání oprávněn, což dle mého názoru je nedostatkem současné právní úpravy. Nastane-li výjimečná situace, že by byl vydán trestní příkaz v rozporu s § 314e odst. 4 písm. a), může také odpor podat

obhájce nebo zákonný zástupce obviněného, který byl zbaven způsobilosti nebo jehož způsobilost k právním úkonům byla omezena. Odpor se podává u soudu, který jej vydal, není třeba uvádět důvody podání. Důležitou okolností je také to, že podaný odpor nelze vzít zpět, jakmile je odpor řádně a včas podán, je trestní příkaz zrušen automaticky ze zákona bez dalšího.

Lhůta k podání odporu je osm dní od jeho doručení. Osobám, které mohou podat odvolání ve prospěch obviněného, s výjimkou státního zástupce, končí lhůta týmž dnem jako obviněnému (§ 314g odst. 1). Jestliže se trestní příkaz doručuje obviněnému i obhájci obviněného, běží lhůta od toho doručení, které bylo provedeno později. V případě, byl odpor podán opožděně, co neoprávněnou osobou, samosoudce tuto skutečnost sdělí osobě, která jej podala a zároveň ji uvědomí, že trestní příkaz se stal pravomocným a vykonatelným.

Obviněný či jeho obhájce mají možnost požádat o navrácení lhůty k podání k odporu, dojde-li k zmeškání lhůty a jsou-li názoru, že se tak stalo z důležitých důvodů. Navrácení lhůty je upraveno v § 61 TrŘ, je stanovena tři denní lhůta k této žádosti, lhůta běží od pomnutí překážky, která vedla ke zmeškání. Není ovšem řešena otázka, kdo o této žádosti rozhodne. Tímto orgánem nemůže být vyšší soud, kterému by příslušelo rozhodovat o navrácení lhůty k podání odporu či stížnosti, jelikož z povahy odporu vyplývá, že o něm není rozhodováno, jeho následky nastávají automaticky, ex lege. Z těchto skutečností tedy analogicky vyplývá závěr, že o navrácení lhůty rozhodne samosoudce, který napadený trestní příkaz vydal. Rozhodnutí bude mít formu usnesení, proti němuž vzhledem k ustanovení § 141 odst. 2 TrŘ není přípustná stížnost.

Otázka vzdání se práva na odpor nebyla řadu let u trestního příkazu v žádném ustanovení výslovně řešena. Trestní řád

upravoval tento problém pouze u ostatních opravných prostředků, u odvolání (§ 250 odst. 1 a 4 TrŘ) a u stížnosti (§ 144 odst. 1 TrŘ) a to jasně deklarovanou možností se práva na odvolání či stížnost vzdát. Tato otázka byla tedy řešena judikaturou, která tu možnost připustila s odvoláním na analogii s § 250 odst. 1 TrŘ. Změnu přinesla až novela trestního řádu č. 265/2001 Sb., která v souladu s předchozí praxí výslovně stanovila možnost oprávněné osoby vzdát se po doručení trestního příkazu práva odporu. Obviněný může zároveň vyloučit svým prohlášením právo jiných oprávněných osob podat v jeho prospěch odpor a dosáhnout tak v případě, že odpor nepodá ani státní zástupce, aby trestní příkaz nabyl právní moci.⁶

Jak jsem již uvedl, po podání odporu musí soud nařídít hlavní líčení. Při projednávání věci v hlavním líčení není samosoudce vázán právní kvalifikací ani druhem a výměrou trestu obsaženými v trestním příkazu (§ 314g odst. 2 TrŘ). Samosoudce však již v trestním příkazu uvedl, ve smyslu podmínek stanovených v § 314e odst. 1 TrŘ, že skutkový stav věci je spolehlivě prokázán důkazy z přípravného řízení. Proto považuji za velice nevhodné, aby v hlavním líčení po podání odporu rozhodoval tentýž samosoudce, který vydal trestní příkaz. Odpor je považován za opravný prostředek a nelze proto akceptovat, že ve věci má podruhé rozhodovat stejná osoba. Nemyslím, že lze soudce podezírat z nějaké osobní zaujatosti vůči obviněnému, kterého zřejmě nikdy nespatriil a jehož zná pouze dle obžaloby a trestního spisu. Ovšem i soudci jsou lidé a nelze pominout, že i když samosoudce ví, že není vázán svým původním rozhodnutím, stále si je vědom toho, jak ve věci trestním příkazem rozhodl. Stejně dobře si je vědom toho, že jakékoliv jeho jiné rozhodnutí v hlavním líčení může zpochybnit či dokonce vyvrátit zdůvodnění trestního příkazu, že skutkový stav je spolehlivě prokázán opatřenými důkazy. Proto je tedy možné alespoň možnost, že soudce

⁶ Šámal, P., Král, V., Baxa, J., Púry, F.: *Trestní řád komentář*, C. H. Beck, 2005

přinejmenším podvědomě uvažuje o tom, jak dospět ke stejnému rozhodnutí jako v trestním příkazu a tím nezpochybnit své vlastní předchozí rozhodnutí. V obdobné psychické situaci se může také nacházet obviněný, který zvažuje, zda podá odpor a není si jist, zda nepopudí soudce proti své osobě tím, že podaným odporem vlastně zpochybní jeho prvotní rozhodnutí. Navrhují proto soudce nevystavovat těmto situacím, které ať již oprávněně či neoprávněně mohou vzbuzovat podezření o jejich podjatosti a provedením změny ustanovení trestního řádu samosoudce, který vydal trestní příkaz, z dalšího řízení v této věci vyloučit.

Poněkud komplikovaná situace může vzniknout za situace, kdy bylo trestním příkazem odsouzeno několik osob pro tentýž skutek, avšak pouze jeden z obviněných si podá odpor. Soud pak rozhoduje v hlavním líčení za situace, kdy trestní příkazy u spoluobviněných již nabyly právní moci. Pokud má některá ze stran zájem na slyšení některého z odsouzených trestním příkazem v téže věci, musí požadovat, aby soud tyto osoby předvolal a vyslechl jako svědky dle ustanovení § 97 an. TrŘ. V těchto případech je ale značně diskutabilní odpírat těmto osobám právo odmítnout vypovídat ve smyslu ustanovení § 100 odst. 2 TrŘ, s odkazem na to, jí nemůže hrozit nebezpečí trestního stíhání vzhledem k jejich pravomocnému odsouzení. Může totiž nastat situace, že státní zástupce může použít mimořádný opravný prostředek v jeho neprospěch. Jeví se proto jako nezbytné, aby soud tyto svědky v hlavním líčení po podání odporu důsledně poučoval o jejich právu odmítnout výpověď a seznámit svědka s faktem, že pokud v následujícím řízení vyjdou najevo skutečnosti hovořící v neprospěch jejich původního odsouzení, státní zástupce tím může odůvodnit návrh na povolení obnovy řízení v jejich neprospěch (§ 280 odst. 2 TrŘ). Trestní řád povinnost soudu nebo jiného státního orgánu oznámit státnímu zástupci okolnosti, které by mohli odůvodnit návrh na povolení obnovy, ustanovuje v § 280 odst. 5. Jinak řečeno, cestou mimořádného opravného prostředku by

jim mohlo hrozit pokračování v trestním stíhání dříve proti nim vedenému. Navíc se změna původního rozhodnutí cestou mimořádného opravného prostředku týká i těch odsouzených, kteří by k hlavnímu líčení jako svědci předvoláni vůbec nebyli a o řízení vůbec nevěděli. To značně komplikuje postavení obžaloby, zejména v situacích, kdy tyto osoby, dříve spoluobvinění, vystupují v roli korunních svědků.

Obdobně se také komplikuje postavení obžaloby v případech, kdy tyto již pravomocným příkazem odsouzené osoby vypovídají, ale v podstatných bodech odlišně od svých dřívějších výpovědí, kde měli postavení obviněných. Vzhledem k tomu, že k těmto výpovědím učiněným v přípravném řízení nelze za naznačeného procesního stavu přihlížet a rovněž je nelze ani konfrontovat s výpověďmi svědeckými. Je velice snadné si představit situaci, kdy se tito svědkové snaží svému dřívějšímu spoluobviněnému pomoci a vypovídají účelově v jeho prospěch, byť byly poučeny o povinnosti vypovědět úplnou pravdu a nic nezamlčet a rovněž o případných trestně právních následcích trestného činu křivé výpovědi dle § 175 TrZ.

8.1. Zákaz reformationis in peius

Velice významným znakem, kterým se odpor liší od ostatních opravných prostředků, tedy od stížnosti a odvolání, je to, že zde není uplatňována zásada zákazu reformationis in peius, takže po zrušení trestního příkazu v následném hlavním líčení není samosoudce vázán právní kvalifikací ani druhem a výměrou trestu, obsaženými v trestním příkazu. To znamená, že samosoudce může obviněného uznat vinným i těžším trestným činem a uložit mu přísnější trest. Názory na tuto skutečnost se poměrně liší, například Vantuch⁷ v neexistenci zákazu reformace in peius spatřuje zásadní nedostatek, který vede k negativnímu formování právního vědomí. Pozitivní fakt, že obviněný může podat proti

⁷ Vantuch, P., *Obhajoba obviněného*, C. H. Beck, 2. vydání, 2002

trestnímu příkazu odpor je podle něj negován tím, že v hlavním líčení může být obviněnému z popudu jím podaného odporu uložen samosoudcem trest přísnější než trestním příkazem, což u mnohých obviněných vede k rozhodnutí odpor nepodat i když jsou přesvědčeni o své nevině. Rovněž existují názory, že neexistence zákazu reformace in peius je v přímém rozporu s právem na obhajobu či zásadou náležitého objasnění věci. Já však tento názor nesdílím a domnívám se, že pokud by byl princip zákazu reformace in peius byl uplatňován, vedlo by to k negaci účelu trestního příkazu jako prostředku zjednodušení a zrychlení trestního řízení. Docházelo by totiž k tomu, že by odpor byl podáván spekulativně, bez rizika těžšího postihu, s úmyslem dosáhnout případného výhodnějšího rozhodnutí a muselo by tedy být stejně nařízeno hlavní líčení, což popírá hlavní smysl trestního příkazu. Tuto teorii podporuje i fakt, že podání odporu není třeba odůvodňovat. Při neexistenci zákazu reformace in peius si potom není těžké v praxi představit situaci, kdy advokáti hromadně radí svým klientům, aby odpor podali, i když by si byli vědomi nízké šance na úspěch takto podaného odporu. Takové počínání by navíc postupem času jistě odradilo samosoudce od vydávání trestních příkazů, které by měly formu pouhých předběžných informativních rozhodnutí před hlavním líčením a představovali tak zbytečnou agendu. Praxe navíc ukazuje, že tresty ukládané trestními příkazy jsou ve většině případů mírnější, než jaké by byly uloženy v hlavním líčení. Je to jakýsi neformální „bonus“ za možnost rychlého vyřízení věci a odpor by měl dle mého mínění podávat obviněný jen v takovém případě, kdy je zřejmé, že je schopen si svou pozici zlepšit například provedením těch důkazů v hlavním líčení, ke kterým nebyl brán při vydání trestním příkazem samosoudcem zřetel. Za podmínky, že by z hlavního líčení po podání odporu byl vyloučen samosoudce, který trestní příkaz vydal a podmínky přiznání obviněného se tedy domnívám, že princip zákazu reformace in peius není nutný a ani jeho neexistence nezasahuje do práv obviněného.

Lze také vzít v úvahu názory, že by bylo vhodné se vrátit k předchozí úpravě účinné v letech 1973 až 1990, kdy bylo pamatováno na zákaz reformace in peius, ale pouze ve výroku o trestu. Jestliže tedy v důsledku podaného odporu rozhodoval samosoudce v hlavním líčení, nesměl obviněnému uložit přísnější trest, ledaže by se skutkový stav v hlavním líčení na základě provedeného dokazování podstatně změnil.

Na druhou stranu ovšem považují za chybu, že poučení o neexistenci zákazu reformace in peius není součástí vydaného trestního příkazu, měla by to být součást poučení o právu na podání odporu. Vycházím z toho, že si možnosti uložení přísnějšího trestu či uznání vinným i z těžšího trestného činu v hlavním líčení po podání odporu v některých případech není vědoma ani odborná veřejnost, natož pak veřejnost laická.

9. Kapitola

Mimořádné opravné prostředky

Mimořádnými opravnými prostředky proti trestnímu příkazu jsou obnova řízení a stížnost pro porušení zákona.

V obnově řízení je rozhodováno o otázce, zda nové důkazy a skutečnosti, které nebyly před vydáním rozsudku (trestní příkaz má povahu odsuzujícího rozsudku § 314e odst. 5) známy orgánům činným v trestním řízení, mohou odůvodnit jiné rozhodnutí než původní. Obnova řízení se lze domáhat jak ve prospěch tak v neprospěch obviněného. Podání návrhu na obnovu řízení nemá devolutivní účinek, rozhodnutí má povahu usnesení, je proti němu přípustná stížnost. Byla-li obnova řízení povolena ve prospěch odsouzeného, nemůže mu být v souladu s principem zákazu reformace in peius uložen trest přísnější, než jaký mu byl uložen původně.

Účelem stížnosti pro porušení zákona je náprava právních vad pravomocných rozhodnutí nebo náprava vadného postupu řízení, které pravomocnému rozhodnutí předcházelo.⁸ Stížnost pro porušení zákona může podat pouze ministr spravedlnosti, což je odůvodněno snahou, aby tento mimořádný opravný prostředek byl využíván jen v případech nejzávažnějších vad. Stížnost má centralizovaný devolutivní účinek, vždy o ní rozhoduje Nejvyšší soud. Předmětem stížnosti pro porušení zákona je pravomocné rozhodnutí soudu nebo státního zástupce, přičemž rozhodnutím se rozumí pouze výrok rozhodnutí, nikoliv jeho odůvodnění či poučení o opravném prostředku.

Obnova řízení v případě, v němž bylo rozhodnuto trestním příkazem, ovšem vzbuzuje některé otázky. Například otázka toho, zda by samosoudce po povolení obnovy řízení mohl znova rozhodnout trestním příkazem. Dle mého názoru, i když to zákon výslovně nezakazuje, není opětovné vydání trestního příkazu vhodné, soud by měl zrušit původní trestní příkaz zrušit a nařídít hlavní líčení. Svůj názor opírám o fakt, že jestliže vyvstaly nové závažné skutečnosti nebo důkazy, které vlastně popřely předpoklad pro předchozí vydání trestního příkazu, tedy to, že skutkový stav byl spolehlivě prokázán, mělo by k nápravě předchozího rozhodnutí dojít v hlavním líčení. V něm by se samosoudce mohl lépe seznámit s původními i novými okolnostmi a důkazy a vydat tak odůvodněný rozsudek. Pokud by došlo k opětovnému vydání trestního příkazu, které by bylo opět neodůvodněné, zřejmě by se jednalo již o příliš velký zásah do práv obviněného.

Obnova řízení je také jednou z cest, jak se domoci nápravy situace, kdy byl vydán trestní příkaz proti několika obviněným, kteří spáchali trestný čin společným jednáním, z nichž například pouze jeden podal odpor. V následném hlavním líčení by vyšly

⁸ Čísařová D., Fenyk J. a kolektiv, *Trestní právo procesní*, 3. vydání, Linde Praha, 2004

najevo skutečnosti, které by výrazným způsobem měnily důkazní situaci, na jejímž základě byl vydán trestní příkaz. V takovém případě by ostatní obvinění, u nichž již bylo rozhodnuto pravomocným trestním příkazem, museli podat návrh na obnovu řízení ať už v prospěch či nebo státní zástupce v neprospěch trestním příkazem odsouzených osob. Toto je možné díky uplatňování zásady *beneficium cohaesionis*, dobrodiní záležející v souvislosti. Podstatou této zásady je, že soud může povolit obnovu řízení ve prospěch dalších odsouzených, pokud již povolil obnovu řízení ve prospěch určitých osob odsouzených trestním příkazem z důvodů, které prospívají také těmto dalším odsouzeným. Následkem toho by mělo dojít ke sladění rozhodnutí učiněných v řízení po podaném odporu s rozhodnutími, který by následovala v řízení po povolení obnovy ohledně dalších odsouzených. Nutno ovšem také zmínit, že uplatnění zásady *beneficia cohaesionis* je vázáno na kumulativní splnění následujících podmínek:

- a) proti všem obžalovaným bylo rozhodnuto v témže řízení a téže věci
- b) prospívající důvod musí být pro všechny obžalované společný
- c) nesmí jít o důvod individuální povahy, který je třeba u každého obžalovaného, spoluobžalovaného či zúčastněné osoby zkoumat individuálně

Je ale také nutno konstatovat, že tato konstrukce je čistě teoretická a praktické použití této zásady není v případě trestního příkazu vždy zcela jednoznačné a jednoduché.

10. Kapitola

Právní moc trestního příkazu

Trestní příkaz je v právní moci, jestliže v zákonem stanovené lhůtě není proti němu podán oprávněnou osobou odpor.

Pravomocný trestní příkaz je závazný a vykonatelný, tvoří překážku rei iudicatae.

Tato základní fakta se zdají jasná, vycházejí z dikce zákona. Ovšem za určitých okolností se lze setkat s jistými potížemi, vyplývajícími z nedostatku konkrétních ustanovení trestního řádu. Jde například o situaci, kdy je obviněný v době vydání či doručování trestního příkazu ve vazbě v jiné trestní věci, jedná se tedy dle § 36 odst. 1 TrŘ o případ nutné obhajoby, ale obviněný si obhájce nezvolí ani mu není ustanoven. Není pak zcela jasné, kdy trestní příkaz bude v právní moci, vzhledem k tomu, že dle § 314g odst. 1 TrŘ, jestliže se doručuje jak obviněnému tak obhájci, běží lhůta k podání odporu od toho doručení, které bylo provedeno později. Touto problematikou právní moci se ve svých statích zabývali také JUDr. Crha⁹ a JUDr. Rizman¹⁰.

JUDr. Crha zastává názor, že trestní příkaz za těchto okolností právní moci nenabude, jelikož jde o případ, kdy trestní příkaz musí být doručen obviněnému i obhájci dle již zmíněného § 314g odst. 1 TrŘ. Vychází z výkladu, že je-li ve třetí větě § 314f odst. 2 TrŘ uvedeno „má-li obviněný obhájce“, vztahuje se toto ustanovení i na situace, kdy jej sice nemá, ale ze zákona mít musí. V případě opačného výkladu argumentuje tím, že by to znamenalo nezákonné zkrácení práva obviněného na obhajobu. Upozorňuje také na to, že pokud je obviněný ve vazbě, kam je mu doručen trestní příkaz, je vzhledem k pouze osmi denní lhůtě k podání odporu z ryze praktických důvodů omezen v možnosti zvolit si obhájce a věc s ním konzultovat.

JUDr. Rizman je naopak toho názoru, že v případě nutné obhajoby se obhájce stává osobou oprávněnou, tedy osobou, které

⁹ Crha, L., *K právní moci trestního příkazu*, Trestní právo č. 10/97

¹⁰ Rizman, S., *O právní moci trestního příkazu jinak*, Trestní právo č. 12/97

má být trestní příkaz doručen, jen v případě, kdy byl zvolen či ustanoven v průběhu řízení a absenci tohoto subjektu nelze nahrazovat fikcí a dovozovat, že má-li obviněný obhájce mít, lhůta k podání odporu obviněnému vůbec nezačne plynout, i když mu byl trestní příkaz řádně doručen, protože trestní příkaz mě být také doručen vlastně neexistujícímu obhájci. Za této situace tedy platí, že „pokud obviněný obhájce nemá, trestní příkaz se obhájci nedoručuje a počátek lhůty k podání odporu je u obviněného dán doručením trestního příkazu témuž. Po jejím marném uplynutí, pokud ani jiná oprávněná osoba odpor nepodal, nabývá trestní příkaz právní moci.“¹¹ Nápravu této situace lze podle JUDr. Rizmana dostatečně efektivně a v souladu se zákonem sjednat mimořádným opravným prostředkem - stížností pro porušení zákona.

Já osobně se přikláním spíše k názorům JUDr. Rizmana, jeho výklad zajišťuje větší stabilitu soudního rozhodování a nijak výrazně nezasahuje do práva obviněného na obhajobu, možnost řešení situace případnou stížností pro porušení zákona považují za přiměřenou a vhodnou. Pokud by byl akceptován výklad JUDr. Crhy, mohlo by to vést k nežádoucím situacím, například pokud by samosoudce vydal trestní příkaz a nevěda, že je splněna některá z podmínek pro nutnou obhajobu, zaslal jeho vyhotovení pouze obviněnému, který by nepodal v zákonné lhůtě odpor, čímž by se trestní příkaz stal pravomocným a vykonatelným. Následně by však byl odpor podán obhájcem, který by namítal právě nutnou obhajobu, čímž by došlo k zpochybnění celého dosavadního řízení a pokud by již třeba v mezidobí bylo přikročeno k výkonu rozhodnutí, nejsem schopen ani spekulovat, jak by se tato situace řešila.

¹¹ Rizman, S., *O právní moci trestního příkazu jinak*, Trestní právo č. 12/97, str. 13

11. Kapitola

Postavení poškozeného

Současná právní úprava umožňuje, aby o náhradě škody bylo rozhodnuto trestním příkazem v tzv. adhezním řízení. Podmínky pro přiznání majetkové škody v širším smyslu způsobené poškozenému trestným činem jsou stejné jako ve standardním trestním řízení. Škodou se rozumí majetková škoda, škoda na zdraví, morální, případně i jiná škoda. V trestním řízení je uplatňována zejména škoda majetková a na zdraví. Majetková škoda je škoda, která způsobila zmenšení nebo úbytek majetku poškozeného, škodou na zdraví je ztráta na výdělku, bolestné a ztížení společenského uplatnění jakož i náhrada nákladů léčení. Požadavkem adhezního řízení také je, aby škodu způsobil pachatel a aby její vznik byl v přímé souvislosti s projednávaným trestným činem. Poškozeným nemůže být ten, kdo je v trestním řízení stíhán jako spoluobviněný.

Poškozený musí svůj nárok uplatnit řádně a včas, tj. nejpozději do vydání trestního příkazu samosoudcem, musí z něj vyplývat, z jakých důvodů a v jaké výši jej uplatňuje. V případě, že výše způsobené škody není znakem skutkové podstaty trestného činu a ani není určujícím kritériem pro určení společenské nebezpečnosti činu, musí poškozený specifikovat přesnou výši způsobené škody, zpravidla stačí jeho vlastní zjištění. Poškozený má také právo, aby mu trestní příkaz byl doručen. Pravomocný trestní příkaz, kterým byl poškozenému přiznán nárok na náhradu škody, má povahu exekučního titulu.

Za velmi výrazný nedostatek současné právní úpravy však považují to, poškozenému není dána možnost podat odpor v případě jeho nesouhlasu s rozhodnutím o náhradě škody v trestním příkazu, navíc za situace, že civilní soud je dle § 135 odst. 1 vázán pravomocným trestním příkazem v případném řízení o náhradu škody.

Dochází tak k nerovnému postavení procesních stran, neboť obviněný či další osoby, které jsou k tomu oprávněny, možnost podat v jeho prospěch odpor mají a poškozený jako osoba, které se trestní čin, o kterém bylo rozhodnuto trestním příkazem, bezprostředně týká, tuto možnost nemá. Dle současné právní úpravy navíc není možné dosáhnout změny rozhodnutí o náhradě škody nejen v případě, kdy je rozhodnutí samosoudce o náhradě škody chybné, ale i v tom případě, že samosoudce opomenul o náhradě škody rozhodnout a také v situaci, kdy sice měl dostatek podkladů pro rozhodnutí o náhradě škody, ale přesto takové rozhodnutí neučinil. Pokud by se tato situace vyskytla v hlavním líčení, soud by měl dostatek relevantních podkladů pro rozhodnutí o náhradě škody a jestliže je výše škody součástí popisu skutku uvedeného ve výroku rozsudku, jímž je obžalovaný uznán vinným, potom má soud povinnost uložit náhradu škody poškozenému přímo uloženou ze zákona dle § 228 odst. 1 TrŘ. Obdobná povinnost by měla být zakotvena i pro samosoudce rozhodujícího věc trestním příkazem, nahrává tomu i základní podmínka pro vydání trestního příkazu, tedy to, že skutkový stav musí být spolehlivě prokázán opatřenými důkazy (§ 314e odst. 1 TrŘ). Bylo by proto žádoucí, aby poškozený, který řádně uplatnil nárok, měl právo podat odpor proti trestnímu příkazu. Podáním tohoto odporu ze strany poškozeného by se trestní příkaz rušil jen ve výroku o náhradě škody. Samosoudce by pak postupoval v souladu s ustanovením § 265 TrŘ, sám by ve věci rozhodl nebo odkázal poškozeného na řízení ve věcech občanskoprávních.

Trestní řád dává poškozenému možnost ovlivnit zahájení či pokračování v trestním stíhání u trestných činů uvedených v § 163 TrŘ. Trestní řád zde v § 314g odst. 3 sice odkazuje na ustanovení § 163a TrŘ, ale zde se zřejmě, jak uvádí i Komentář k trestnímu řádu¹², jedná o legislativní chybu zákonodárce, která vznikla přečíslováním ustanovení § 163 a § 163a v souvislosti s novelou

¹² Šámal, P., Král, V., Baxa, J., Púry, F.: *Trestní řád komentář*, C. H. Beck, 2005

č. 265/2001 Sb. a následném opomenutí promítnutí této změny i do ustanovení § 314g TrŘ. Trestní stíhání za trestné činy uvedené v § 163 TrŘ proti tomu, kdo je ve vztahu k poškozenému osobou, vůči níž by měl poškozený jako svědek právo odepřít výpověď dle § 100 odst. 2 TrŘ, je tedy možné jen se souhlasem poškozeného. Těmito osobami jsou příbuzní v pokolení přímém, sourozenci, osvojitelé, osvojenci, manžel nebo druh, případně i jiné osoby v poměru rodinném nebo obdobném, jejichž újmu by právem pocítoval jako újmu vlastní. Poškozený má právo udělený souhlas vzít zpět až do okamžiku prvního doručení některé z oprávněných osob. Zpětvzetí souhlasu má ten účinek, že se trestní příkaz ze zákona zrušuje, další trestní stíhání je nepřípustné, takže samosoudce trestní stíhání zastaví dle § 314c odst. 1 písm. c) TrŘ a za použití § 172 odst. 1 písm. d) TrŘ. Souhlas poškozeného s trestním stíháním však není zapotřebí, pokud dle § 163a odst. 1 TrŘ

- a) byla takovým činem způsobena smrt
- b) poškozený není schopen dát souhlas pro duševní chorobu nebo poruchu, pro kterou byl zbaven způsobilosti k právním úkonům, nebo pro kterou byla je způsobilost k právním úkonům omezena,
- c) poškozeným je osoba mladší 15 let
- d) z okolností je jasné, že souhlas nebyl dán nebo byl vzat zpět v tísní vyvolané pohrůžkami, nátlakem, závislostí nebo podřízeností

Jestliže se poškozený na základě výzvy orgánu činného v trestním řízení ihned vyjádří, zde ke stíhání uděluje souhlas, je mu poskytnuta přiměřená lhůta, maximálně však 30 dní. Po marném uplynutí této lhůty již souhlas s trestním stíháním udělit nelze, o čemž musí poškozený být písemně poučen.

12. Kapitola

Trestní příkaz v praxi

Trestní příkaz v soudní praxi našel široké uplatnění. Ohledně frekvence aplikace trestní příkazů v poměru k nápadu trestních věcí u všech soudu prvního stupně v ČR svědčí tato tabulka sestavená dle statistických ročenek vydávaných Ministerstvem spravedlnosti ČR:

Trestní agenda soudů prvního stupně v osobách

Rok	Trestní nápad soudů 1. stupně	Vyřízeno trestním příkazem	Procento aplikace trestního příkazu
1996	90 060	43 343	48,13 %
1997	91 758	44 563	48,57 %
1998	89 502	46 045	51,45 %
1999	87 056	40 700	52,14 %
2000	88 819	48 431	54,52 %
2001	89 779	49 706	55,36 %
2002	88 674	50 730	57,21 %
2003	98 278	49 919	50,79 %
2004	99 996	49 745	49,75 %
2005	92 216	48 881	53,01 %

Z této tabulky je již na první pohled zřejmé, že procento aplikace trestního příkazu se již řadu let udržuje kolem 50 %, v loňském roce to bylo přes 53 %. To ukazuje na poměrně extenzivní využívání trestního příkazu. Ohledně odporu je situace obdobná, v posledních letech se drží kolem 25 % všech případů vydání trestního příkazu.

Mezi nejčastější trestné činy, o nichž je rozhodováno trestním příkazem patří zejména trestný čin maření výkonu úředního rozhodnutí dle § 171 TrZ, výtržnictví dle § 202 TrZ, dále některé trestné činy proti majetku, které svou povahou

můžeme zařadit do tzv. drobné kriminality, tedy například krádež dle § 247 odst. 1 písm. a) nebo e) TrZ. Rovněž je trestní příkaz často užíván i v případech některých nedbalostních trestních činů, mezi které spadá třeba ublížení na zdraví dle § 223 TrZ při dopravních nehodách.

13. Kapitola

Hodnocení platné právní úpravy s přihlédnutím k doporučení Rady Evropy č. 87/18

Současnou právní úpravu institutu trestního příkazu rozhodně nelze považovat za dobrou, vzhledem k četnosti využití a významu trestního příkazu v trestním soudnictví by si jistě zasloužil mít právní úpravu přesnější a komplexnější.

Na existenci trestního příkazu v trestním řádu jsou v teorii i praxi rozporuplné názory. Často se objevují názory, které považují vyřizování věci trestním příkazem za neslučitelné se základními zásadami trestního řízení s odůvodněním, že se zavádí v rozporu se zásadou ústnosti písemný proces, porušuje se zásada bezprostřednosti, zásada veřejnosti a že je také v rozporu se zásadou objektivní pravdy. Institut trestního odporu zastánci těchto názorů shledávají v rozporu se článkem 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, který uvádí: „Každý má právo, aby jeho věc byla projednána veřejně, bez zbytečných průtahů a v jeho přítomnosti a aby se mohl vyjádřit ke všem prováděným důkazům. Veřejnost může být vyloučena jen v případech stanovených zákonem.“ Také připomínají povinnost zákonodárce vytvořit předpoklady pro dodržení základních zásad trestního řízení za všech okolností, bez ohledu na to, zda bude či nebude využit obviněným či jinou oprávněnou osobou opravný prostředek, v případě trestního případu odpor; nelze tedy vázat dodržování základních zásad trestního řízení na určitou okolnost či procesní

můžeme zařadit do tzv. drobné kriminality, tedy například krádež dle § 247 odst. 1 písm. a) nebo e) TrZ. Rovněž je trestní příkaz často užíván i v případech některých nedbalostních trestních činů, mezi které spadá třeba ublížení na zdraví dle § 223 TrZ při dopravních nehodách.

13. Kapitola

Hodnocení platné právní úpravy s přihlédnutím k doporučení Rady Evropy č. 87/18

Současnou právní úpravu institutu trestního příkazu rozhodně nelze považovat za dobrou, vzhledem k četnosti využití a významu trestního příkazu v trestním soudnictví by si jistě zasloužil mít právní úpravu přesnější a komplexnější.

Na existenci trestního příkazu v trestním řádu jsou v teorii i praxi rozporuplné názory. Často se objevují názory, které považují vyřizování věci trestním příkazem za neslučitelné se základními zásadami trestního řízení s odůvodněním, že se zavádí v rozporu se zásadou ústnosti písemný proces, porušuje se zásada bezprostřednosti, zásada veřejnosti a že je také v rozporu se zásadou objektivní pravdy. Institut trestního odporu zastánci těchto názorů shledávají v rozporu se článkem 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, který uvádí: „Každý má právo, aby jeho věc byla projednána veřejně, bez zbytečných průtahů a v jeho přítomnosti a aby se mohl vyjádřit ke všem prováděným důkazům. Veřejnost může být vyloučena jen v případech stanovených zákonem.“ Také připomínají povinnost zákonodárce vytvořit předpoklady pro dodržení základních zásad trestního řízení za všech okolností, bez ohledu na to, zda bude či nebude využit obviněným či jinou oprávněnou osobou opravný prostředek, v případě trestního případu odpor; nelze tedy vázat dodržování základních zásad trestního řízení na určitou okolnost či procesní

úkon, který je pouze právem a nikoliv povinností obviněného či dalších osob, a tudíž k jeho k jeho využití dojít může i nemusí. V souvislosti s tím považují za obzvláště nepřijatelnou situaci, kdy s podáním odporu obviněným není v trestním řádu spojen zákaz reformace in peius ve vztahu k trestu, a obviněný si tedy může podáním odporu přivodit změnu k horšímu v podobě zpřísnění trestu. Pokud obviněný má v úmyslu domáhat se v případě vydání trestního příkazu svých ústavně garantovaných práv a trvá na veřejném projednání věci před soudem v přítomnosti své, případně svého obhájce, nesmí za to být ohrožen přísnějším trestem. V důsledku toho trvají na zavedení principu zákazu reformace in peius v řízení po podání odporu a v tomto směru návrat k předchozí úpravě, tedy zákaz reformace in peius ve výroku o trestu, přísnější trest by mohl být uložen jen pokud by se skutkový stav zjištění v hlavním líčení podstatně změnil. Jak jsem již uvedl ve stati o principu reformaci in peius, já tento názor nesdílím, domnívám se, že by došlo k negaci účelu trestního principu.

Novela trestního řádu č. 265/2001 Sb. kromě jiného částečně sladila naši právní úpravu trestního příkazu s doporučením Rady Evropy, a to tím, že znemožnila ukládání nepodmíněného trestu trestním příkazem. Důvodová zpráva tohoto zákona uvádí: „Trestní příkaz představuje jeden z tzv. zjednodušených typů řízení, jeho podstata spočívá v tom, že soud nerozhoduje na základě důkazů před ním provedených v hlavním líčení, ale na základě spisového materiálu obsahujícího protokoly o úkonech provedených policejním orgánem a státním zástupcem. Mezinárodní dokumenty tento typ řízení jako jednu z forem zjednodušeného a rychlého řízení doporučují, ale současně zdůrazňují jeho použitelnost v nejméně závažných věcech. Tomu by měly odpovídat i druhy a výměry trestů, které lze trestním příkazem uložit (v zásadě by se mělo jednat o peněžité tresty nebo jiné druhy trestu nespojených s odnětím svobody). Stávající právní úprava těmito kritériím plně

neodpovídá, neboť umožňuje, aby se formou trestního příkazu vyřizovaly i trestné činy, na které zákon stanoví trest odnětí svobody v sazbě do pěti let. Přitom trestním příkazem lze uložit trest odnětí svobody ve výměře nejvýše jednoho roku."

Mezinárodním dokumentem, zmiňovaným v důvodové zprávě, je doporučení Rady Evropy č. 87/18, přijaté Výborem ministrů Rady Evropy dne 17. 9. 1987, které říká: „V případě málo závažných trestných činů vzhledem k okolnostem případu, jestliže skutkový stav byl řádně zjištěn a jestliže je jisté, že obviněný je pachatelem trestného činu, lze použít zjednodušeného řízení, tj. písemného řízení provedeného soudním orgánem bez ústního jednání a končícího rozhodnutím podobným rozsudku, jakým je například trestní příkaz. Trestní příkaz musí obsahovat řádné poučení obviněného o následcích jeho přijetí; trestní příkaz musí být obviněnému oznámen jasným způsobem a obviněnému musí být poskytnuta přiměřená lhůta, aby se popřípadě mohl poradit s obhájcem. Sankce uložené trestním příkazem musí být omezeny na sankce peněžité a na ztrátu práv s vyloučením jakéhokoli trestu odnětí svobody. Souhlas obviněného s trestním příkazem může být výslovný nebo udělené mlčky a má za následek, že trestní příkaz se rovná rozsudku vynesenu v řádné formě a se všemi právními následky (aplikace principu ne bis in idem, možnost nuceného výkonu, záznam v rejstříku trestů). Odpor proti trestnímu příkazu, který nemusí být odůvodněn, má za následek ipso facto zrušení trestního příkazu a konání řádného řízení, bez toho, aby se aplikoval zákaz reformace in peius."¹³ I když doporučení Rady Evropy nejsou pro členské státy závazná, mají pouze doporučující povahu, jsou všeobecně respektována a bylo by tedy vhodné plně sladit naši právní úpravu s tímto textem.

Důvodová zpráva k novele trestního řádu sice dovodila potřebu omezení možnosti aplikace trestního příkazu z hlediska

¹³ *Zjednodušení trestního řízení*; Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Praha, 1992, str. 8

množství trestných činů, o nichž lze trestním příkazem rozhodnout, v praxi se to neprojevílo. Pozitivem ale bezpochyby je to, že od 1. 1. 2002 může samosoudce ukládat obviněnému pouze podmíněný trest odnětí svobody v trvání do jednoho roku. Dále však novela nezašla, zákonodárce bohužel v rozporu s citovanou důvodovou zprávou neomezil použitelnost trestního příkazu na nejméně závažné věci. V současnosti, jak uvádí § 314e odst. 1 TrŘ v návaznosti na § 314a odst. 1 TrŘ, lze vydat trestní příkaz v řízení před samosoudcem, tedy v řízení o trestných činech, na které zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje pět let. Tyto trestné činy tvoří asi 80 % základních skutkových podstat všech trestných činů, které trestní zákon obsahuje, což je v zjevném rozporu s deklarovanou zásadou užívání trestního příkazu pouze na nejméně závažné věci a se zásadou, že těžiště trestního řízení je v rozhodování soudu v hlavním líčení. Proto si myslím, že by bylo vhodné tento okruh trestných činů, u nichž může samosoudce vydat trestní příkaz omezit. V úvahu by připadalo snížení horní hranice trestu odnětí svobody, za vhodnou úroveň považují hranici dvou let. Tím by se alespoň částečně omezila možnost vydávat trestní příkaz, do navrhované skupiny trestných činů spadají většinou ty, které jsou méně společensky nebezpečné a skutkově jednoduché. Tomuto limitu by odpovídalo asi 50 % z celkového množství základních skutkových podstat trestných činů. Také by tato skupina trestných činů lépe odpovídala trestům, které je možno trestním příkazem uložit.

Rovněž tresty, které je možno trestním příkazem uložit, neodpovídají tomu, že jím mají být řešeny jen nejméně závažné věci. Zejména u peněžitého trestu, kde je možnost jej uložit v neomezené výměře stanovené § 53 odst. 1 TrZ, jejíž horní mez dosahuje částky 5 000 000 Kč. Ani námitka, že samosoudce nemusí tento rozsah využít v plné výši, není na překážku tomu, aby bylo možné uvažovat o omezení horní hranice peněžitého trestu uloženého trestním příkazem, když například trest zákazu činnosti

je možno trestním příkazem uložit jen v délce pěti let, tedy v polovině sazby dle § 49 odst. 1 TrZ. Dle mého názoru by tedy bylo vhodné stanovit v § 314e odst. 2 TrŘ limit pro uložení peněžitého trestu na 100 000 Kč. Tato hranice by lépe akcentovala míru závažnosti trestním činů, o nichž je možno rozhodovat trestním příkazem a splňovala podmínku adekvátnosti trestu.

Dalším ustanovením, které nepovažují za dobré, a to z ryze praktických důvodů, je stanovení lhůty pro podání odporu na osm dní od doručení trestního příkazu, jak uvádí § 314g odst. 1 TrŘ. Jsem si vědom, že tato lhůta odpovídá lhůtě, ve které je možno podat odvolání proti rozsudku (§ 248 odst. 1 TrŘ), ale právě porovnání praktických okolností těchto opravných prostředků mě vedlo k nesouhlasu s lhůtou v případě odporu. Ve svých úvahách vycházím z toho, že v případě odvolání je tato lhůta dostatečná, obžalovaný ví o probíhajícím řízení, ve většině případů se ho i účastní a také je přítomen vyhlášení rozsudku a jeho doručení proto očekává a ví, co bude jeho obsahem. Naopak v případě trestního příkazu se obviněný většinou dozví o svém odsouzení až v okamžiku doručení, navíc třeba vůbec neví, co a v jakém rozsahu mu obžaloba kladla za vinu a musí se s tím seznámit. Nelze ani opomenout to, že velká část populace není o institutu trestního příkazu v dostatečné míře informována a o podání případného odporu se zřejmě budou chtít poradit se svým obhájcem, kterého si mnohdy teprve musí zvolit. Z těchto ryze praktických důvodů se mi stanovená lhůta osmi dnů nezdá dostatečně dlouhá, myslím, že její prodloužení na 15 dní by bylo vzhledem k povaze trestního příkazu vhodnější. Pro soud by to neznamenal žádné obtíže a obviněným by to poskytlo dost času na zvážení a provedení případných dalších kroků.

Mé další výtky jsou již spíše obecnějšího charakteru a směřují k tomu, že řada věcí není v ustanoveních o trestním příkazu přímo řešena, je pak nutné hledat analogii v obecných

ustanoveních o trestním řízení, což v mnohých případech způsobuje značné výkladové potíže. Příkladem toho může být doručování obžaloby v případě rozhodnutí trestním příkazem. Povinnost obžalobu doručit nejpozději při doručení trestního příkazu, aby se obviněný mohl seznámit s tím, co je mu kladeno za vinu, by myslím měla být výslovně stanovena, v současné situaci ji však lze pouze nepřímo dovozovat z ustanovení § 196 TrŘ. Základem tohoto stavu zřejmě je znovuzavedení trestního příkazu do našeho právního řádu v roce 1993, které bylo provedeno prostým přidáním několika paragrafů do trestního řádu bez náležité provázanosti na ostatní ustanovení. Některé problémy se podařilo vyřešit následnými novelami, například novela č. 265/2001 Sb. vyřešila možnost vzdání se práva na odpor, když tuto možnost výslovně včlenila mezi ustanovení trestního řádu o trestním příkazu. Za sporné také považují to, že trestní příkaz je zařazen jako druh odklonu, i když jde spíše o prostředek urychlení trestního řízení.

14. Kapitola

Návrh změn de lege ferenda

V následující stati se pokusím stručně v bodech shrnout hlavní výtky vůči právní úpravě trestního příkazu a navrhnout možné změny, které by alespoň částečně tyto chyby odstranily.

Za výraznější nedostatky právní úpravy, které jsem již podrobněji zmínil dříve, tedy považují:

- extenzivní pojetí trestního příkazu, lze jej použít v řízení o trestních věcech, na které zákon stanoví horní hranici trestu odnětí svobody pět let
- možnost uložit i přísné tresty, které neodpovídají závažnosti trestných činů
- možnost vydat trestní příkaz i bez doznání obviněného

- nerovné postavení poškozeného, který není oprávněn podat proti trestnímu příkazu odpor
- situaci, kdy po podání odporu v hlavním líčení rozhoduje tentýž samosoudce, který vydal trestní příkaz
- nedostatečné poučení o institutu odporu, zejména o tom, že není uplatňován zákaz principu reformace in peius
- lhůta k podání odporu je pouze osm dní
- v trestním příkazu není identifikován soudce, který jej vydal
- není výslovně stanovena povinnost nejpozději s trestním příkazem doručit obžalobu

Jako reakci na tyto výtky se pokusím uvést znění náležitých ustanovení trestního řádu, které by tyto výhrady akceptovalo a alespoň částečně řešilo. Výrazné změny navrhuji provést v prvním a druhém odstavci § 314e TrŘ, které bych si představoval ve znění:

(1) Samosoudce může bez projednání věci v hlavním líčení vydat trestní příkaz u trestných činů, na které je v trestním zákoně stanoven trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje dva roky, za podmínek

- a) že skutkový stav je spolehlivě prokázán opatřenými důkazy a
- b) že se obviněný doznal, jeho tvrzení odpovídají skutečným zjištěným v přípravném řízení a nejsou pochybnosti o pravdivosti tohoto doznání

(2) Trestním příkazem lze uložit

- a) trest odnětí svobody do jednoho roku s podmíněným odkladem jeho výkonu,
- b) trest obecně prospěšných prací,
- c) peněžitý trest do 100 000 Kč,
- d) trest zákazu činnosti do 5 let,
- e) trest propadnutí věci,
- f) vyhoštění do 5 let,

g) zákaz pobytu do 5 let.

Do § 314f TrŘ by bylo vhodné vložit ustanovení o tom, aby trestní příkaz obsahoval jméno a příjmení samosoudce a také rozšířit povinnost poučení o odporu. Odstavec 2 by měl být doplněn o výslovnou povinnost doručení obžaloby. § 314f TrŘ by tedy zněl:

(1) Trestní příkaz obsahuje

- a) označení soudu, jméno a příjmení samosoudce, který trestní příkaz vydal
- b) den a místo vydání trestního příkazu
- c) označení obviněného
- d) výrok o vině a uloženém trestu
- e) výrok o náhradě škody, jestliže byl nárok na její náhradu řádně uplatněn
- f) poučení o právu podat odpor, včetně upozornění, že v případě, kdy obviněný odpor nepodá, vzdává se tím práva na projednání věci v hlavním líčení a upozornění, že v následném hlavním líčení není samosoudce vázán právní kvalifikací ani druhem a výměrou trestu, obsaženými v trestním příkazu.

(2) Trestní příkaz se doručuje obviněnému, státnímu zástupci a poškozenému, který uplatnil nárok na náhradu škody. Obviněnému se doručuje do vlastních rukou. Má-li obviněný obhájce, doručí se trestní příkaz i jemu. Nejpozději s trestním příkazem musí být obviněnému doručena obžaloba či návrh na potrestání.

Změnám, spočívajícím v rozšíření okruhu osob, které mohou podat odpor proti trestnímu příkazu, i na poškozeného a prodloužení lhůty pro podání odporu, by odpovídalo znění prvních dvou vět § 314g odst. 1 TrŘ:

(1) Obviněný, osoby, které jsou oprávněny podat v jeho prospěch odvolání, poškozený a státní zástupce mohou podat proti

trestnímu příkazu odpor. Odpor se podává u soudu, který trestní příkaz vydal a to do 15 dnů od jeho doručení.

Rovněž odstavec 2 § 314g TrŘ by se měl částečně změnit, aby vyhověl změněným požadavkům na právní úpravu:

(2) Byl-li podán proti trestnímu příkazu oprávněnou osobou ve lhůtě odpor, trestní příkaz se tím ruší a ve věci je nařízeno hlavní líčení. Samosoudce, který vydal trestní příkaz je z dalšího řízení v téže věci vyloučen. Při projednávání věci v hlavním líčení není samosoudce vázán právní kvalifikací ani druhem a výměrou trestu obsaženými v trestním příkazu. Jinak se trestní příkaz stane pravomocným a vykonatelným.

Závěrem je třeba říci, že trestní příkaz je důležitým a často užívaným institutem trestního procesu, avšak je postižen četnými nedostatky. Je mu vytýkán nesoulad se základními zásadami trestního řízení a také s Listinou základních práv a svobod. Přes všechny tyto nedostatky by ale případné zrušení tohoto institutu mělo velice nepříznivý dopad na situaci v trestním soudnictví. Je nutné jen doufat, že při další novelizaci či při připravované rekodifikaci trestního práva budou provedeny náležité úpravy v takovém rozsahu a s takovou důsledností, které by odpovídaly důležitosti trestního příkazu. Poté se trestní příkaz může stát velice účinným prostředkem pro urychlení rozhodování soudů v případech méně závažné kriminality, se kterou se občané nejčastěji setkávají.

Seznam použité literatury a právních norem:

- Císařová D., Fenyk J. a kolektiv, *Trestní právo procesní*, 3. vydání, Linde Praha, 2004
- Šámal, P., Král, V., Baxa, J., Púry, F., *Trestní řád komentář*, C. H. Beck, 2005
- Novotný, O., Dolenský, A., Jelínek, J., Vanduchová, M., *Trestní právo hmotné – I. Obecná část*, Praha: Aspi Publishing, 2003
- Jelínek, J., Sovák, Z., *Rozhodnutí ve věcech trestních*, Eurolex Bohemia, 1999
- Vantuch, P., *Obhajoba obviněného*, C. H. Beck, 2. vydání, 2002
- Šámal, P., *Základní zásady trestního řízení v demokratickém systému*, Kodex Bohemia, 1999
- Zjednodušení trestního řízení*; Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Praha, 1992
- Deutch, A., *Postavení poškozených v trestním řízení*, IKSP, Praha, 1999
- Rizman, S., *O právní moci trestního příkazu jinak*, Trestní právo 12/97
- Crha, L., *K právní moci trestního příkazu*, Trestní právo 10/97
- Zeman, J., *Některé aspekty úpravy trestního příkazu*, Trestní právo 12/99
- Vantuch, P., *K významu a opodstatnění trestního příkazu v trestním řádu*, Právní rozhledy 1/1996
- Mandák, V., *Poznámky k návrhu novely trestního řádu z pohledu obhajoby*, Bulletin advokacie 2/2001
- Žďárský, Z., *Důsledky odporu proti trestnímu příkazu z pohledu principu revizního, zákazu reformace in peius a beneficia cohaesionis*, Právní praxe 10/1994